

N:o 46.

Ank. till Riksd. kansli den 17 april 1889, kl. 11 f. m.

Lagutskottets utlåtande, i anledning af väckt motion om ändrad lydelse af § 49 i förordningen angående fattigvården den 9 juni 1871.

Från Första Kammaren har lagutskottet fått emottaga en inom nämnda kammare af herr H. Claëson afgifven motion, så lydande:

»Öfvertygad om vigten att högsta domstolen ej, såsom de senare åren varit händelsen, är så öfverhopad af mål, att en del af dessa måste länge qvarligga derstädes, eller ock viktiga lagfrågor, i hvilka högsta domstolens yttrande erfordras, få undanskjutas för att förhindra allt för stor balans af mål, tog jag mig friheten att under sistlidne riksdag väcka motion, n:o 75, deri jag hemställde, att Riksdagen måtte i underdånig skrifvelse anhålla, det Kongl. Maj:t täcktes taga i öfvervägande, huru vida ej den i 49 § af kongl. förordningen den 9 juni 1871 angående fattigvården förekommande bestämmelse, att ändring i kongl. kammarrättens beslut i fattigvårdsmål må sökas hos Kongl. Maj:t, kunde varda upphäfd, samt, om sådant funnes vara händelsen, så skyndsamt ske kunde derom gå i författning.

Denna min motion tillstyrktes utan meningsskiljaktighet af det Första Kammarens tillfälliga utskott, till hvilket den hänvisats, och bifölls af Första Kammaren, utan att en enda röst höjdes deremot, men afslogs af Andra Kammaren, hvilket dock, att döma af den derstädes förda öfverläggning, torde hafva skett, emedan man der önskat, att motionen blifvit framställd i sådan tid och ordning, att den underkastats granskning af lagutskottet.

Emot bifall till min motion anfördes äfven af en rättslärdd ledamot i Andra Kammaren, att det ej kunde anses vara i sin ordning att låta kammarrätten, som är en förvaltningsinstans, utan appell afgöra rättsfrågor af sådan beskaffenhet, som fattigvårdsmålen innebära, men detta inkast synes mig sakna betydelse, då, såsom samme ledamot ock upplyste, kammarrätten jemväl är att betrakta såsom domstol, samt man, enligt min mening, bör hos kammarrättens ledamöter tryggt kunna förutsätta förmåga af den rätts-tolkning, som de, juridiskt sedt, temligen enkla och enformiga fattigvårdsmålen erbjuda.

Under ofvan anmärkta förhållanden, och enär de olägenheter, hvilka föranledt mig att påkalla en lagändring, ej minskats utan ökats, i ty att under år 1888 balansen af mål och ärenden i högsta domstolen stigit från 840 till 1,003, samt till de af mig förut anförda skäl torde kunna läggas, att det är så önskligt, att tvister, kommuner emellan, rörande fattiges hem-ortsrätt, skyndsamt afgöras, att vinsten deraf att tredskande parter ej kunna utan allt fog fördröja målens afgörande så lång tid, som med nu befintliga balans i högsta domstolen kan ske, medelst målens dragande under Kongl. Maj:t, mer än väl uppväger saknaden af förmånen att kunna få kammarrättens beslut i de till sitt innehåll jämförelsevis mindre betydande fattigvårdsmålen pröfvade och någon gång ändrade af högsta domstolsinstansen, har jag ansett det vara min pligt att nu återkomma med min motion i den förändrade form, hvartill öfverläggningen inom Andra Kammaren gifvit anledning, och får jag för ty vördsamt föreslå, att Riksdagen behagade för sin del besluta följande ändrade lydelse af 49 § i ofvan nämnda kongl. förordning:

Kammarrättens beslut i mål, hvarom i denna förordning sägs, må ej hos Konungen öfverklagas.»

Sedermera har motionären, till fullständigande af sin ofvan intagna framställning, skriftligen meddelat följande upplysningar:

»För att med noggranna siffror kunna bestyrka min till stöd för min motion om upphäfvande af rätten att draga kammarrättens beslut i fattigvårdsmål under Kongl. Maj:ts pröfning lemnade uppgift, att det ej vore regel utan undantag, att ändring i sådana beslut vunnes hos högsta domstolen, har jag granskat huru de fattigvårdsmål, som under åren 1883—1887 förevarit till behandling af högsta domstolen, blifvit derstädes afgjorda samt dervid funnit, att högsta domstolen under nämnda tid på grund af besvär öfver kammarrättens beslut förehaft till behandling 556 fattigvårdsmål, eller något mer än 111 i medeltal under året, och ett år (1885) ej mindre än 154 stycken, att i 453 mål högsta domstolen förklarar sig ej finna skäl till ändring i kammarrättens beslut, att i 42 mål besvären ej upptagits till pröfning samt att endast i 61 mål, eller mindre än hvart

nionde mål, ändring vunnits; att i 6 af dessa mål ändringen bestått deri, att på grund af åberopad ny utredning målen visats åter till vederbörande konungens befallningshafvande, så att ovisst är, om ändring i hufvudsak slutligen egt rum eller om ej en del af dessa mål inräknats i återstående 55 mål, i hvilka ändring skett; att äfven i sistnämnda mål ändringen understundom berott på ny bevisning, som kunnat och bort företes hos konungens befallningshafvande eller kammarrätten, samt att i nära hälften (28) af de mål, i hvilka kammarrättens beslut ej blifvit bestående, det öfverklagade beslutet godkänts af en, två eller, såsom i åtta fall inträffat, tre af högsta domstolens ledamöter.»

På sätt motionären genom sin framställning ådagalagt, har mängden af de till högsta domstolen inkomna, ej afgjorda mål på senare tiden så ökats, att, om denna ökning fortgår, en förstärkning af domstolens ledamotsantal synes inom kort blifva en oundviklig nödvändighet. Då det emellertid ligger i det allmännas intresse, särskildt ur ekonomisk synpunkt, att, så länge det utan skada för lagskipningens och lagstiftningens jemna fortgång kan ske, söka förekomma inträdandet af denna nödvändighet, torde man böra tillse, huru vida icke något medel att lätta högsta domstolens arbetsbörda kan utfinnas, utan att något berättigadt intresse derigenom sättes på spel. Ett sådant medel har, enligt utskottets förmenande, herr Claëson i förevarande motion anvisat.

Lagutskottet är visserligen af den mening, att de fattigvårdsmål, hvilka enligt 1871 års förordning kunna fullföljas hos Kongl. Maj:t i högsta domstolen, till sin beskaffenhet äro verkliga domstolsfrågor, som icke böra i administrativ väg slutligen afgöras. Häraf lär emellertid icke följa, att dessa mål ovilkorligen måste kunna dragas under högsta domstolens pröfning. I åtskilliga fall finnes ju föreskrifvet, att hofrätts beslut icke får öfverklagas; och någon betänklighet synes utskottet icke möta mot meddelande af en dylik föreskrift i fråga om kammarrättens utslag i fattigvårdsmål. Kammarrätten är nemligen, enligt utskottets uppfattning, hvad benämningen också antyder, en verklig domstol, hvadan ock både lagkomitén och den äldre lagberedningen i sina förslag till rättegångsbalk upptagit kammarrätten bland öfverrätter, äfvensom lagkomitén för densamma föreslagit benämningen »hofrätt i kammarmål». Det förhållande, att åtskilliga af de mål, som tillhöra kammarrättens handläggning, härflyta ur den administrativa rätten, lär icke kunna betaga den dess egenskap af domstol; och de ifrågavarande målen skulle följaktligen icke förlora sin egenskap af domstolsfrågor, om deras slutliga afgörande öfverlemnades åt kammarrätten.

Utan att vilja förneka, att de ifrågavarande fattigvårdsmålen kunna vara för vederbörande parter af vigt, antager utskottet likväl, att deras betydelse och de belopp, om hvilka tvistas, i allmänhet äro ganska ringa. De rättsregler, som vid desammas behandling vinna tillämpning, torde ock vara enkla och tillhöra ett begränsadt lagstiftningsområde. Således synes äfven ur denna synpunkt hinder ej möta att låta dessa mål stanna i den nuvarande andra instansen. Ett nära liggande exempel på ett dylikt stadgande erbjuder 192 § utsökningslagen, hvarest förklaras, att hofrätts utslag i mål rörande lagsökning för gäld ej må hos Konungen öfverklagas; och någon olägenhet af detta stadgande har icke försports. Af den nu ifrågasatta bestämmelsen synes ännu mindre någon olägenhet kunna befaras, då man tager i betraktande, att kammarrätten, ehuru för närvarande endast en mellaninstans, dock eger att upptaga mål från alla delar af riket, under det att hofrätterna hafva sina särskilda lagskipningsområden, hvilken sistnämnda omständighet kan medföra olika praxis i likartade mål.

Motionären har med siffror visat, att kammarrättens utslag i fattigvårdsmål jembörelsevis sällan blifvit af högsta domstolen ändrade. Det bör ej heller förbises, att de beslut i dylika mål, som af högsta domstolen meddelats under den tid, som förflutit från det nu gällande förordning angående fattigvården trädde i kraft, böra, derest sådant kan anses erforderligt, för kammarrätten utgöra en värdefull ledning vid bedömandet af dessa mål, helst man lärer kunna antaga, att de flesta principiella frågor om tolkningen af förordningens bestämmelser under denna tid varit föremål för högsta domstolens pröfning.

Då lagutskottet således för sin del finner en minskning i antalet af de mål, som må i högsta domstolen fullföljas, önskvärd och nödig, och någon olägenhet, enligt utskottets uppfattning, icke kan följa af en föreskrift, att kammarrättens utslag i fattigvårdsmål icke må i högsta domstolen öfverklagas, får utskottet — som anser frågan härom lämpligast böra genom en skrivelse dragas under Kongl. Maj:ts pröfning — hemställa, att Riksdagen ville i skrivelse anhålla, det täcktes Kongl. Maj:t taga i öfvervägande, huru vida ändring i gällande bestämmelser borde vidtagas i syfte att kammarrättens beslut i fattigvårdsmål ej finge hos Konungen öfverklagas.

Stockholm den 13 april 1889.

På lagutskottets vägnar:
 AXEL BERGSTRÖM.

Reservationer

af herr *Lilienberg*: »Obetingadter känner jag det angelägna deri, att åtgärder vidtagas för åstadkommande af en snabbare rättsskipning i högsta instansen, och jag är likaledes af den mening, att den enda utväg, som med nuvarande rättegångsordning kan vidtagas för uppnående af detta mål, är att i vissa fall begränsa rättigheten till fullföljd af talan till andra instansen, såsom redan skett med afseende å vissa utsökningsmål och såsom i rättegångsbalken af 1734 års lag är stadgadt rörande brottmål, i hvilka enligt gällande lag talan icke får fullföljas hos kongl. maj:t af åklagare eller målsegande. Att utan våda sådan inskränkning i rättigheten att fullfölja talan kunde stadgas beträffande fattigvårdsmålen, anser jag vara antagligt och jag skulle därför icke hyst betänklighet vid att tillstyrka bifall till den ifrågavarande motionen, så framt jag icke ansett, att den deri afhandlade frågan, väsentligen en organisationsfråga, är af beskaffenhet att böra bero på initiativ från Kongl. Maj:t, som i allt fall bäst är i tillfälle att låta frågan erhålla den omfattande utredning, den utan tvifvel kräfver»,
samt

af herrar *Smedberg*, *H. Andersson* i Nöbbelöf, *A. Göransson*, *C. Persson* i Stallerhult och *Wendt*, hvilka ansett, att utskottet bort hemställa, att förevarande motion icke måtte till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

Herr *Fröberg* har begärt få här antecknadt, att han på grund af ledighet från riksdagsgöromålen icke deltagit i ärendets behandling inom utskottet.
